לווה. כלומר האשה ובעלי חוב באין ונפרעין. דנהי דמתסרי עלה נכסי בעלה מיהו אכתי שיעבודה אנכסיה קאי הילכך בעלי חוב באין ונפרעין. דאפילו לחנן דאמרד) דהמפרנס אשתו של בעל הוי מעותיו על קרן הצבי ה"מ במעלה לה מזונותיה אבל כשהיא לווה חייבת היא במה שלוותה ובעלי חוב נפרעין מן הבעל דמוליאין מזה ונותנין לזה מדר' נתן. ובזה יצאתי ידי חובתי מכל מה שהאריך הרשב"א בזה: **מאי טעמא בעלי חובין באין ונפרעין לאו משום דחלופיהן לאו כגדוליהן דמו.** דקס"ד דכיון דנשעה שהיא לווה משעבדת נכסי הבעל הרי היא כמחלפת נכסי הבעל בנכסי אחרים כיון דלבסוף בע"ח באין ונפרעין נהי דקא אמרינן מ"ט בע"ח באין ונפרעין לאו היא גופה קשיא לן דלדידהו ליכא איסורא כלל אלא הכי קאמר כיון דלבסוף בעלי חוב באין ונפרעין היכי שרית לה לווות כך פירשו רבותי. ולי נראה דה"ק אם איתא דחלופיהן כגדוליהן דמו היאך בעלי חובין באין ונפרעין דנהי דמדינא מוליאין מזה ונותנים לזה מדרבי נתן הכא אנן סהדי דאדעתא דידה נחית ולאו אדעתא דבעל כי היכי דלא לעביד היא איסורא על ידייהו. ונראה לי דלהכי פשיט לה מהך ברייתא ולא פשיט מסיפא דמתני' דהאומר דהאומר לבנו קונס שאתה נהנה לי וכו' תתן בסיפא לווה ובעלי חוב באין ונפרעין משום דאיהו לא היו כמחליף דהא מלי קני נכסי אבל אשה שאין לה קנין בלא בעלה סליק אדעתין דהויא כמחלפת נכסי הבעל ממש. ומשני ודילמא לכתחלה הוא דלא ואי עבד עבד כלומר כשהוא נא להחליף איסור והחליפין אסורין אבל זו בשעה שלוותה אע"פ שהבעל מתחייב אין כאן חליפי איסור ממש הילכך יכולה היא ללוות ואע"פ שאח"כ נפרעין מן הבעל דיעבד הוא שנעשו חליפין למה שאכלה: **ת"ש המקדש בערלה אינה מקודשת מכרן וקידש בדמיהן הרי זו מקודשת.** שאסור ליהנות מן החליפין אפילו עבר ונהנה שהחליפן נאחר דליהוי חליפי חליפין אסורין ומשום הכי קשיא ליה בשעבר וקידש בדמיהן למה היא מקודשת גמורה ואינה צריכה לקדש פעם אחרת דאי אסירי חליפין מדרבנן הוה לן לאנרוכה קדושי אחריני. ואמרינן הכא נמי לכתחלה הוא דלא ואי עבד עבד כלומר לכתחלה הוא שאסור ליהנות מן החליפין אבל אם עבר ונהנה נהנה דחליפין מותרין: **ולענין הלכה לגבי נודר עצמו דאמר אלו אפילו החליפן אחר נודר אסור בהן והיינו מתני' אבל כשהדירו אחר וכן נמי נודר עצמו דלא אמר אלו מתברכא דלקולא נקיטי' דכיון דבכי האי גוונא גבי איסורי הנאה דעלמא ליכא למימר דחלופיהן כגדוליהן דמי אלא מדרבנן בעלמא וכדפרישית לעיל הוה ליה ספיקא דרבנן ולקולא ואפילו עבר והחליפן חליפין מותרין. אבל הרב רבינו משה בר מיימון ז"ל כתב בפ' חמישי מהלכות נדרים (הלכה ט"ז) הרי גדוליהן וחלופיהן ספק לפיכך חברו אסור בגדולי פירות אלו וחלופיהן. והרמב"ן ז"ל מסתם לה סתומי לקמן בפרק הנודר מן הירק: **מתני' הריני עליך חרם.** שתהא הנאתו עליו כחרם: **מותרין בדבר של עולי בבל.** שהפקירוס עולי בבל לכל ישראל: (לעיל דף יח:): **הרי אם עלי.** שיהא הנאת חברו עליו כחרם: **מותרין בדבר של עולי בבל.** שהפקירוס עולי בבל לכל ישראל: ואסורין

דרבנן דמיירי הכא דנשעה שלוותה אמרה שלא יפרעו אלא מבעלה: **לאו משום דחליפין לאו** בגידולין דמו. לאיתלפו אותן מעות שקבל מן הבעלים שאסורין עליה וכיון שחייב הבעל לפרוע למלוה הרי נעשו כבר המעות שנותן לאשה דלא **הא דיעבד עבד.** כלומר לוותה דוקא בדיעבד קאמר דאז בעלי חובין נפרעין אבל לכתחילה לא תלוה וכשלוותה הרי זה דיעבד שאין זה חליפי איסור ממה שעדיין האיסור לא בא אבל מעיקרא סלקא דעתך דשרו רבנן ללוות בתחילה ונגרום דברים שיבא לידי איסור לכן פשיט מיניה דחליפי (טומאה) מותרין: ת"ש **המקדש** [**בערלה**] (**בדמי ערלה ש**') **בדמים של ערלה**) **או בלאו הכרם אינה מקודשת משום דאיסורי הנאה אינון ולא הוי סמוך.** מכרם יוקדש בדמיהן בערלה וכלאי הכרם מקודשת דאיון חופפין דמיהן אלמא שרי לאיתהנויי בחליפין דאי אסור ליהנות היה לו ליתר דאסור לשהות עמה באותם קידושין: ה"נ **הא לכתחילה הא דיעבד.** כלומר אכתי אינעיא ליה אי מיתר לכתחילה הוא אי דוקא דיעבד אבל לכתחילה לא ואע"ג דעל ידי הקידושין הוא נהנה ממנה לכתחילה דוקא בקידושין אלא מקנו חכמים לספקא הקידושין דכיון שהיא אשתו הוא חייב ליהנות ממנה אבל משאר הנאות אם אסור למוכרם אם נקח מן המעות כלי אסור ליהנות ממנו דאסור בחלופיהן קרינן ביה. מפיריו"ש רבינו"ן שמעון"ן מקול"ר: **הריני עליך חרם המודר אסור.** דהכי קאמר הרי ממוני אסור עליך. **הרי אתה עלי חרם.** הכי קאמר הרי ממונך עלי כחרם ותרם הוי הקדש דסתם חרם לנדק הבית: **ומותרים בדברים של עולי בבל** כגון בור **שבאמצע הדרך שעשאוהו עולי גולה.** לפי שהפקירוהו לכל ישראל ולא נתנוהו להם להיות שופטין (כך) [כו] לענין שיוכל כאחד לאסור מלבד מפני חלקו של זה:

מוסף רש"י

אמר רבא. כלומר לעולם אימא לך דבגדולין הם ואמי לווה ואוכלת, דלמא לכתחלה הוא דאסור לנות על נכסיי (ראמ"ה בשחז). **מכרן וקידש בדמיהן הרי זו מקודשת.** דאין דמים נתפסין באיסור (קדושין נ:) דלא מתפסי באיסורא ומנונא הוא, אע"ג דאיהו אסור לאתהנויי מיניה הכא הנאה מעיא ליה על ידי עילה, אבל אחר לא מעלה קא מעיא לה, ודוקא קידושי אשה, אבל איתהנויי מיניה מדרבנן אסור (ע"ז נד:). **המודר אסור.** מי שהוטל עליו הנדר אסור ליהנות מזה שנדר הנדר, דהכי קאמר ממוני עליך אימא לך דכגדולין הם ואמי לווה ואוכלת, דלמא לכתחלה הוא דאסור לנות על נכסיי (ראמ"ה בשחז). **מכרן וקידש בדמיהן הרי זו מקודשת.** דאין דמים נתפסין באיסור (קדושין נ:) דלא מתפסי באיסורא ומנונא הוא, אע"ג דאיהו אסור לאתהנויי מיניה הכא הנאה מעיא ליה על ידי עילה, אבל אחר לא מעלה קא מעיא לה, ודוקא קידושי אשה, אבל איתהנויי מיניה מדרבנן אסור (ע"ז נד:). **המודר אסור.** מי שהוטל עליו הנדר אסור ליהנות מזה שנדר הנדר, דהכי

לאו דילמא. הכי קאמר דודאי אסור בחלופיהן (ה) דומיא דגידולין מינהו וכי היכי דאסור בגידולין הכי נמי אסור בחליפין: **קונס שאני נהנה לך לווה ובעלי חובין באין ונפרעין.** מבעלה דרלון הבעל הוא שילוו לה. והא הכא (ו) דלוותה מאחרים דחילופי ממונו של בעל הוי ולא מיתסר אלמא דאין אדם אוסר דבר שבע"ל על חבירו דהא נפרעין מבעלה: **לאו כגידולין דמי.** ובגידולין אסור אבל בחליפין מותר: **אמר רבא.** לעולם אימא לך דחליפין כגידולין דמו ומיתסרי ואהכי לכתחילה לא תלוה ותאכל אבל בדיעבד שפיר דמי. והא דאמרינן בהך פירקא דלעיל (דף מג.) המודר הנאה מחבירו ואין לו מה יאכל נותן לזה וזה הלה ונוטל מזה לא דמיא להא דהאי לא רמי עליה דהאי למיפרנסיה והאי דקיהיב להאי אימור לא משום מודר קא יהיב ליה אלא מתנה בעלמא הוא דקא יהיב להאיך אבל האי בעל דלמפרנסה קאי אימא (ז) דליתסר ליה לפרוע לבעל חוב לכתחילה הוא דלא: **הא שמע.** דמותר אפי' לכתחילה: **המקדש בערלה.** שהוא איסור הנאה אינה מקודשת: **מכרן וקידש בדמיהן מקודשת.** אלמא דחליפין לאו כגידולין דמו דגידולין אסור ובחליפין משתרי: **ה"נ.** מייתי דלכתחילה לא ימכור ואם קידש בדמיהם מאי דעבד עבד: **מתני' הריני עליך חרס.** נכסי יהיו עליך חרס: **המודר אסור.** אבל המדיר מותר: והכור

אבל זו בשעה שלוותה אע"פ שהבעל מתחייב אין כאן חליפי איסור ממש הילכך יכולה היא ללוות ולאכול ואע"פ שאח"כ נפרעין מן הבעל דיעבד הוא שנעשו חליפין למה שאכלה: **ת"ש המקדש בערלה אינה מקודשת מכרן וקידש בדמיהן הרי זו מקודשת** שאסור ליהנות מן החליפין אפילו עבר ונהנה שהחליפן נאחר דליהוי חליפי חליפין אסורין ומשום הכי קשיא ליה בשעבר וקידש בדמיהן למה היא מקודשת גמורה ואינה צריכה לקדש פעם אחרת דאי אסירי חליפין מדרבנן הוה לן לאנרוכה קדושי אחריני. ואמרינן הכא נמי לכתחלה הוא דלא ואי עבד עבד כלומר לכתחלה הוא שאסור ליהנות מן החליפין אבל אם עבר ונהנה נהנה דחליפין מותרין: **ולענין הלכה לגבי נודר עצמו דאמר אלו אפילו החליפן אחר נודר אסור בהן והיינו מתני' אבל כשהדירו אחר וכן נמי נודר עצמו דלא אמר אלו מתברכא דלקולא נקיטי' דכיון דבכי האי גוונא גבי איסורי הנאה דעלמא ליכא למימר דחלופיהן כגדוליהן דמי אלא מדרבנן בעלמא וכדפרישית לעיל הוה ליה ספיקא דרבנן ולקולא ואפילו עבר והחליפן חליפין מותרין. אבל הרב רבינו משה בר מיימון ז"ל כתב בפ' חמישי מהלכות נדרים (הלכה ט"ז) הרי גדוליהן וחלופיהן ספק לפיכך חברו אסור בגדולי פירות אלו וחלופיהן. והרמב"ן ז"ל מסתם לה סתומי לקמן בפרק הנודר מן הירק: **מתני' הריני עליך חרס.** שתהא הנאתו עליו כחרס: **מותרין בדבר של עולי בבל.** שהפקירוס עולי בבל לכל ישראל: ואסורין

מתנת חנם הוא דיהיב לחבוי ואם ירצה חבוי עדיין יוכל לתבוע מודר אבל הכא דבעלי חובות יש לו על הבעל שהבעל חייב במזונות אשתו א"כ מה שהם מלוים לה הוי ממש חליפי מעות הבעל: **דילמא לכתחילה הוא דלא הא דיעבד עבד.** כלומר לוותה דוקא בדיעבד קאמר דאז בעלי חובין נפרעין אבל לכתחילה לא תלוה וכשלוותה הרי זה דיעבד שאין זה חליפי איסור ממה שעדיין האיסור לא בא אבל מעיקרא סלקא דעתך דשרו רבנן ללוות בתחילה ונגרום דברים שיבא לידי איסור לכן פשיט מיניה דחליפי (טומאה) מותרין: ת"ש **המקדש** [**בערלה**] (**בדמי ערלה ש**') **בדמים של ערלה**) **או בלאו הכרם אינה מקודשת משום דאיסורי הנאה אינון ולא הוי סמוך.** מכרם יוקדש בדמיהן בערלה וכלאי הכרם מקודשת דאיון חופפין דמיהן אלמא שרי לאיתהנויי בחליפין דאי אסור ליהנות היה לו ליתר דאסור לשהות עמה באותם קידושין: **ה"נ הא לכתחילה הא דיעבד.** כלומר אכתי אינעיא ליה אי מיתר לכתחילה הוא אי דוקא דיעבד אבל לכתחילה לא ואע"ג דעל ידי הקידושין הוא נהנה ממנה לכתחילה דוקא בקידושין אלא מקנו חכמים לספקא הקידושין דכיון שהיא אשתו הוא חייב ליהנות ממנה אבל משאר הנאות אם אסור למוכרם אם נקח מן המעות כלי אסור ליהנות ממנו דאסור בחלופיהן קרינן ביה. מפיריו"ש רבינו"ן שמעון"ן מקול"ר: **הריני עליך חרם המודר אסור.** דהכי קאמר הרי ממוני אסור עליך. **הרי אתה עלי חרם.** הכי קאמר הרי ממונך עלי כחרם ותרם הוי הקדש דסתם חרם לנדק הבית: **ומותרים בדברים של עולי בבל** כגון בור **שבאמצע הדרך שעשאוהו עולי גולה.** לפי שהפקירוהו לכל ישראל ולא נתנוהו להם להיות שופטין (כך) [כו] לענין שיוכל כאחד לאסור מלבד מפני חלקו של זה:

לווה. כלומר האשה ובעלי חוב באין ונפרעין. דנהי דמתסרי עלה נכסי בעלה מיהו אכתי שיעבודה אנכסיה קאי הילכך בעלי חוב באין ונפרעין. דאפילו לחנן דאמרד) דהמפרנס אשתו של בעל הוי מעותיו על קרן הצבי ה"מ במעלה לה מזונותיה אבל כשהיא לווה חייבת היא במה שלוותה ובעלי חוב נפרעין מן הבעל דמוליאין מזה ונותנין לזה מדר' נתן. ובזה יצאתי ידי חובתי מכל מה שהאריך הרשב"א בזה: **מאי טעמא בעלי חובין באין ונפרעין לאו משום דחלופיהן לאו כגדוליהן דמו.** דקס"ד דכיון דנשעה שהיא לווה משעבדת נכסי הבעל הרי היא כמחלפת נכסי הבעל בנכסי אחרים כיון דלבסוף בע"ח באין ונפרעין נהי דקא אמרינן מ"ט בע"ח באין ונפרעין לאו היא גופה קשיא לן דלדידהו ליכא איסורא כלל אלא הכי קאמר כיון דלבסוף בעלי חוב באין ונפרעין היכי שרית לה לווות כך פירשו רבותי. ולי נראה דה"ק אם איתא דחלופיהן כגדוליהן דמו היאך בעלי חובין באין ונפרעין דנהי דמדינא מוליאין מזה ונותנים לזה מדרבי נתן הכא אנן סהדי דאדעתא דידה נחית ולאו אדעתא דבעל כי היכי דלא לעביד היא איסורא על ידייהו. ונראה לי דלהכי פשיט לה מהך ברייתא ולא פשיט מסיפא דמתני' דהאומר דהאומר לבנו קונס שאתה נהנה לי וכו' תתן בסיפא לווה ובעלי חוב באין ונפרעין משום דאיהו לא היו כמחליף דהא מלי קני נכסי אבל אשה שאין לה קנין בלא בעלה סליק אדעתין דהויא כמחלפת נכסי הבעל דיעבד הוא שנעשו חליפין למה שאכלה: **ת"ש המקדש בערלה אינה מקודשת מכרן וקידש בדמיהן הרי זו מקודשת** שאסור ליהנות מן החליפין אפילו עבר ונהנה שהחליפן נאחר דליהוי חליפי חליפין אסורין ומשום הכי קשיא ליה בשעבר וקידש בדמיהן למה היא מקודשת גמורה ואינה צריכה לקדש פעם אחרת דאי אסירי חליפין מדרבנן הוה לן לאנרוכה קדושי אחריני. ואמרינן הכא נמי לכתחלה הוא דלא ואי עבד עבד כלומר לכתחלה הוא שאסור ליהנות מן החליפין אבל אם עבר ונהנה נהנה דחליפין מותרין: **ולענין הלכה לגבי נודר עצמו דאמר אלו אפילו החליפן אחר נודר אסור בהן והיינו מתני' אבל כשהדירו אחר וכן נמי נודר עצמו דלא אמר אלו מתברכא דלקולא נקיטי' דכיון דבכי האי גוונא גבי איסורי הנאה דעלמא ליכא למימר דחלופיהן כגדוליהן דמי אלא מדרבנן בעלמא וכדפרישית לעיל הוה ליה ספיקא דרבנן ולקולא ואפילו עבר והחליפן חליפין מותרין. אבל הרב רבינו משה בר מיימון ז"ל כתב בפ' חמישי מהלכות נדרים (הלכה ט"ז) הרי גדוליהן וחלופיהן ספק לפיכך חברו אסור בגדולי פירות אלו וחלופיהן. והרמב"ן ז"ל מסתם לה סתומי לקמן בפרק הנודר מן הירק: **מתני' הריני עליך חרס.** שתהא הנאתו עליו כחרס: **מותרין בדבר של עולי בבל.** שהפקירוס עולי בבל לכל ישראל: ואסורין

דרבנן דמיירי הכא דנשעה שלוותה אמרה שלא יפרעו אלא מבעלה: **לאו משום דחליפין לאו** בגידולין דמו. לאיתלפו אותן מעות שקבל מן הבעלים שאסורין עליה וכיון שחייב הבעל לפרוע למלוה הרי נעשו כבר המעות שנותן לאשה דלא **הא דיעבד עבד.** כלומר לוותה דוקא בדיעבד קאמר דאז בעלי חובין נפרעין אבל לכתחילה לא תלוה וכשלוותה הרי זה דיעבד שאין זה חליפי איסור ממה שעדיין האיסור לא בא אבל מעיקרא סלקא דעתך דשרו רבנן ללוות בתחילה ונגרום דברים שיבא לידי איסור לכן פשיט מיניה דחליפי (טומאה) מותרין: ת"ש **המקדש** [**בערלה**] (**בדמי ערלה ש**') **בדמים של ערלה**) **או בלאו הכרם אינה מקודשת משום דאיסורי הנאה אינון ולא הוי סמוך.** מכרם יוקדש בדמיהן בערלה וכלאי הכרם מקודשת דאיון חופפין דמיהן אלמא שרי לאיתהנויי בחליפין דאי אסור ליהנות היה לו ליתר דאסור לשהות עמה באותם קידושין: **ה"נ הא לכתחילה הא דיעבד.** כלומר אכתי אינעיא ליה אי מיתר לכתחילה הוא אי דוקא דיעבד אבל לכתחילה לא ואע"ג דעל ידי הקידושין הוא נהנה ממנה לכתחילה דוקא בקידושין אלא מקנו חכמים לספקא הקידושין דכיון שהיא אשתו הוא חייב ליהנות ממנה אבל משאר הנאות אם אסור למוכרם אם נקח מן המעות כלי אסור ליהנות ממנו דאסור בחלופיהן קרינן ביה. מפיריו"ש רבינו"ן שמעון"ן מקול"ר: **הריני עליך חרם המודר אסור.** דהכי קאמר הרי ממוני אסור עליך. **הרי אתה עלי חרם.** הכי קאמר הרי ממונך עלי כחרם ותרם הוי הקדש דסתם חרם לנדק הבית: **ומותרים בדברים של עולי בבל** כגון בור **שבאמצע הדרך שעשאוהו עולי גולה.** לפי שהפקירוהו לכל ישראל ולא נתנוהו להם להיות שופטין (כך) [כו] לענין שיוכל כאחד לאסור מלבד מפני חלקו של זה:

לאו דילמא משום דחילופין כגידולין דמי לא שנא הוא ולא שנא חברו אמר רב אחא בר מניומי ת"ש [ה]האומר לאשתו קונם שאני נהנה לך לווה ובעלי חובין באין ונפרעין מ"ט בעלי חובין נפרעין לאו משום דחילופין לאו כגידולין דמי [ו]אמר רבא דילמא לכתחילה הוא דלא ואי עבד עבד אלא ת"ש[ז] [ח]המקדש בערלה אינה מקודשת [ט]מכרן וקידש בדמיהן הרי זו מקודשת הכא נמי לכתחילה הוא דלא ואי עבד עבד: **מתני'** [י] [יא]הריני עליך חרם המודר אסור הרי את עלי חרם הנודר אסור הריני עליך ואת עלי שניהם אסורין ושניהם מותרין בדבר של עולי בבל ואסורים

מתני' הריני עליך חרם המודר אסור. אבל לא הנודר אע"ג דלא אמר ואתה עליך לא: **שניהם אסורים.** הא לא אטרוך אלא אגב דבעי למתני שניהם מותרים בדבר של עולי בבל לאשמועינן דהפקר הוי ולא דשותפין:

מסורת הש"ס

(א) מו"ק פ"ה מהל' אישות הל' ח ב סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' כח סעיף כא כב:
(ב) ב מו"ק פ"ה מהלכות נדרים ה"ח [ג] סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רכד סעיף ח:

תוספות

הא שמע האומר לאשתו קונם שאני נהנה לך. ותלה הדבר בתנאים שאמר הנאת משמשך עלי אם תיהנה מעלי דאל"כ כיון דמשועבד לה לא מלי מדיר לה לי ומי דאדרה כשהיא אירוסה (לו) ויש"מ: **לווה ובעלי חובין נפרעין.** כדאמר לוקה ואכלה ונעבדה ומיאסה אין לה מזונות הא לא מיאסה יש לה מזונות ואפילו לרבנן דתנן דאמרי הנית מעותיו על קרן הצבי ה"מ במפרנס אשה חבירו אתם אבל הלוה לה כתובת הלואה נפרע מן הבעל וא"ת ולרבנן דתנן היאך פורע תובה הרי אסור לפרוע למי שמודר הנאה ממנו וי"ל דהיינו בפורע חוב חבירו שהוא יכול לחובבו ולומר פרע לי מה שפרעתי בשבילך והוי כאילו הלוהו ממש אבל בשאשה אינו חייב לפרוע לו כלל מה שפרע בשבילה: **מאי טעמא בעלי חובות** חוזרין **ונפרעין לאו** דחילופין **לאו** בגדולין דמו. ואכו ליהנות למודר דאי אסורין א"כ מעות שמוסרין לה המלוה הוו חליפי מעות הבעל ומההוא דתנן (לעיל דף מג.) המודר הנאה מחבירו הולך אצל מנוני הרגיל אצלו וכו' לא מלי למיפסטו בעניין דקתם חנוני לית ליה למיתבע מידי מן המדיר הילכך

לאו דילמא. הכי קאמר דודאי אסור בחלופיהן (ה) דומיא דגידולין מינהו וכי היכי דאסור בגידולין הכי נמי אסור בחליפין: **קונס שאני נהנה לך לווה ובעלי חובין באין ונפרעין.** מבעלה דרלון הבעל הוא שילוו לה. והא הכא (ו) דלוותה מאחרים דחילופי ממונו של בעל הוי ולא מיתסר אלמא דאין אדם אוסר דבר שבע"ל על חבירו דהא נפרעין מבעלה: **לאו כגידולין דמי.** ובגידולין אסור אבל בחליפין מותר: **אמר רבא.** לעולם אימא לך דחליפין כגידולין דמו ומיתסרי ואהכי לכתחילה לא תלוה ותאכל אבל בדיעבד שפיר דמי. והא דאמרינן בהך פירקא דלעיל (דף מג.) המודר הנאה מחבירו ואין לו מה יאכל נותן לזה וזה הלה ונוטל מזה לא דמיא להא דהאי לא רמי עליה דהאי למיפרנסיה והאי דקיהיב להאי אימור לא משום מודר קא יהיב ליה אלא מתנה בעלמא הוא דקא יהיב להאיך אבל האי בעל דלמפרנסה קאי אימא (ז) דליתסר ליה לפרוע לבעל חוב לכתחילה הוא דלא: **הא שמע.** דמותר אפי' לכתחילה: **המקדש בערלה.** שהוא איסור הנאה אינה מקודשת: **מכרן וקידש בדמיהן מקודשת.** אלמא דחליפין לאו כגידולין דמו דגידולין אסור ובחליפין משתרי: **ה"נ.** מייתי דלכתחילה לא ימכור ואם קידש בדמיהם מאי דעבד עבד: **מתני' הריני עליך חרס.** נכסי יהיו עליך חרס: **המודר אסור.** אבל המדיר מותר: והכור

מתני' הריני עליך חרם המודר אסור הרי את עלי חרם הנודר אסור הריני עליך ואת עלי שניהם אסורין ושניהם מותרין בדבר של עולי בבל ואסורים

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לא דלמא וכו' דדומיא דגידולין: (ב) ד"ה קונס וכו' והא הכא דמאי דלווה מאחרים דחילופי ממונו: (ג) ד"ה אמר רבא וכו' אימא לך דליתסר וכו' דלכתחלה הוא:

גליון הש"ס

גמ' האומר לאשתו קונם. עי' ג"ק דף קט ע"א תד"ה בע"ח: **שם אמר רבא דלמא לכתחלה.** עי' לקמן דף פג ע"א בסר"ן ד"ה דלמא מיין:

פירוש הרא"ש

פירות מכירו על מכירו לאיכא מרמי שהפירות אינן ברשותו וגם מכירו אינו ברשותו לאסור דבר עליו גם אינו יכול לאסור דבר שלא בא לעולם כיון דאיכא מרמי: **או דילמא חליפין שיתסרי מידי דהוה אגידולים.** אף על גב דליתנהו בעולם וגידולים פשיטא כיון דיולא מגוף האיסור אין חילוק בינו לבין מכירו: **לווה ובעלי חובין באין ונפרעין.** אפילו לחנן דאמר הנית מעותיו על קרן הצבי הני מילי במפרנס מעצמו אבל לאתה חייב הבעל לשלם כדאמרינן בכתובות (דף קז:) גבי מתנת דאין לה מזונות מיאסה חייב הבעל לשלם מה שלוותה ואין זה כמו פורע חובו דאמרינן אליבא

מסורת הש"ס

(ה) קדושין נו:, ב) [שם ע"ז נד: סב.], ג) לעיל ה. [גילה לט.], ד) [כתובות קז:],

ואסורין בדבר של אותה העיר ואיזהו דבר של עולי בבל [א]כגון הר הבית והעזרות והבור שבאמצע הדרך ואיזהו דבר של אותה העיר [ב]כגון הרחבה והמרחץ ובית הכנסת והתיבה והספרים והכותב חלקו לנשיא ר' יהודה אומר אחד כותב לנשיא ואחד כותב להדיוט (ו) מה בין כותב לנשיא לכותב להדיוט שהכותב לנשיא אין צריך לזכות צריך לזכות וחכמים אומרים אחד זה ואחד זה צריכין לזכות לא דברו בנשיא אלא בהוה רבי יהודה אומר אין אנשי גליל צריכין לכתוב שכבר כתבו אבותיהן על ידיהן: **גמ'** אמאי מיתסר אמר רב ששת הכי קתני ומה תקנתן [ג]יכתבו חלקן לנשיא (ד)(רבי יהודה אומר אחד כותב לנשיא ואחד כותב להדיוט ומה בין כותב לנשיא לכותב להדיוט הכותב לנשיא אין צריך לזכות והכות' להדיוט צריך לזכות וחכמים אומרים [ד]אחד זה ואחד זה צריכים לזכות לא דברו בנשיא אלא בהוה): ר' יהודה אומר אין אנשי גליל צריכין לזכות שכבר כתבו אבותיהן על ידיהן: תניא ר' יהודה אומר אנשי גליל [ה]קנטרנין היו והיו נודרין הנאה זה מזה עמדו אבותיהם וכתבו חלקיהן לנשיא: **מתני'** [ה]המודר הנאה מחבירו ואין לו מה יאכל [ו]נותנו לאחר לשום מתנה והלה מותר בה מעשה [ז]באחד בבית חורון שהיה אביו (ח) נודר הימנו הנאה והיה משיא את בנו ואמר לחברו חצר וסעודה נתונים [ח]הינן לפניך אלא כדי שיבא אבא ויאכל עמנו בסעודה אמר אם שלי הם הרי הם מוקדשין לשמים א"ל [ט]נתתי לך את שלי שתקדישם לשמים אמר לו [י]נתת לי את שלך אלא שתהא אתה ואביך אוכלין ושותין ומתרצין זה לזה ויהא עון תלוי בראשו (ג) [יא]אמרו חכמים כל מתנה שאינה שאם הקדישה תהא מקודשת אינה מתנה: **גמ'** מעשה לסתור חסורי מיחסרא והכי קתני [יב]ואם הוכיח סופו על תחילתו אסור ומעשה נמי בבית חורון באחד דהוה סופו מוכיח על תחילתו אמר רבא לא שנו אלא דאמר ליה (ד) והינן לפניך אלא כדי שיבא אבא אבל א"ל שיהו לפניך שיבא אבא מדעתך הוא דא"ל לישנא אחרינא אמרין לה אמר רבא לא תימא טעמא דא"ל והינן לפניך הוא דאסור אבל א"ל הן לפניך שיבא אבא ויאכל מותר אלא אפילו אמר ליה הן לפניך יבא אבא ויאכל אסור מאי טעמא סעודתו מוכחת עליו ההוא דמתני' דקתני כל מתנה שאינה שאם הקדישה אינה מקודשת וכו' ולא קתני כל מתנה שאם הקדישה אינה מקודשת וכו' משום דתנא הכי קאמר כל מתנה שאינה כלום כזו שהיא בהערמה שאם הקדישה אינה מקודשת אינה מתנה והכי איתא בירושלמי [סופ"ה] רבי ירמיה בעי וכי אין אדם נותן מתנה על מנת שלא יקדישנה כיני מתניתא כל מתנה שהיא בהערמה שאינה שאם הקדישה תהא[יב] מקודשת אינה מתנה: **גמ' ומה קקנתן.** שלא יהו אסורין: **מעשה לסתור.** לא לסתור ממש קאמר דהכא שאני דאמר ליה והינן לפניך אלא הכי פריך כיון דמעיקרא תנא שרי היכי מייתי עובדא דאסור דאורחיה דתנא למיתני מעשה לסייועיה למאי דתנא בריש: **ואם הוכיח סופו על תחילתו.** שהוכיח סוף דבריו על תחלתן שאינן אלא הערמה וכגון מתנת בית חורון דאסיק למילתיה ואמר והינן לפניך אבל כל שלא אמר בפירוש אע"פ שהענין מוכיח בעצמו דלא יהיב ליה אלא כי היכי דליתהני מודר אפ"ה הויא מתנה: **לא שנו אלא דאמר ליה [יג]והינן לפניך.** דהוי תנאי גמור אבל א"ל ויבא אבא מדעתך הוא דאמר ליה דלאו תנאה הוא ומתנה גמורה היא אלא דאי בעי עביד הכי וכדאמרינן בפיו"ט (ביצה כ.) בההוא דאמר הבו ד' מאה זוזי לפלניא ולנסיב ברתאי דאמר [יד]רבא ד' מאה זוזי שקיל ברתיה אי בעי נסיב אי בעי לא נסיב: **ל"א אמרי לה אמר רבא לא תימא טעמא דא"ל והינן לפניך הוא דאסור אלא אפילו יבא אבא ויאכל אסור מ"ט סעודתו מוכחת עליו.** דהכי דבעלמא ויבא לאו תנאי הוא הכא אמאי משום דאגן סהדי שאין אדם מכין סעודה לנשואי בנו ונותנה לאחר הלכך סעודתו מוכחת עליו דמאי דאמר ויבא אבא אבא לתנאי גמור קאמר. מיהו כתב הרשב"א ז"ל דדוקא כשאמר כן בשעת מתנה אבל לאחר מכן לא כיון דבשעת מתנה לא אמר מידי. אבל הרב רבינו משה בר מיימון ז"ל כתב (בפ"ז מהלי נדרים הל' טו) דאפי' לאחר שעה אסור ואינה מתנה: ההוא

ואסורין כדבר של אותה העיר. שהם דריס בה מפני שאין לאנשי עיר אחרת חלק בהן שהרי יכולין למכרן ז' טובי העיר במעמד אנשי העיר והוו להו כשותפין שאוסרין זה על זה: **והספרים.** שנותנין עליה ספר תורה לקרות והספרים שקורין בהן: **והכותב חלקו לנשיא.** מפרש בגמרא דה"ק מה תקנתן יכתבו חלקן לנשיא דבהכי שרי כדתנן[ב] נותן לאחר משום מתנה והלה מותר בה: **שהכותב לנשיא אין צריך לזכות.** שמיד שכתב לו שטר מתנה קנה אע"פ שלא זכה אדם בשבילו משום דיפה כח הנשיא: **ולא דברו בנשיא אלא בהווה.** שאין אדם סומך להקנות לאדם אחר דמסתפי שמא יאסרנו עליו ולפיכך נהגו לכתוב לנשיא שאין דרכו לאסור הנאתו על הבריות. ופשה לי לרבנן דאמרי דאחד זה ואחד זה לריכין לזכות אם כן מאי קמ"ל מתני' הא תנן לה תרי זמני נותן לאחר משום מתנה והלה מותר בה בשלמא לרבי יהודה קא משמע לן דאינו צריך לזכות אלא לרבנן מאי קמ"ל ונראה בעיני דקמ"ל דאע"ג דאין הלה מסתלק ממה שנתן שעדיין משתמש בבית"כ בתחילה שרי דלא תימא הערמה בעלמא היא ואסור ומתני' דקתני ואסורין בדבר של אותה העיר רבנן היא ולא רבי אליעזר בן יעקב כדאמר לעיל[ג] דבית הכנסת כאחר שאין בה דין חלוקה דמי הילכך כיון דאפסיקא הילכתא לעיל כר' אליעזר בן יעקב ליתא למתני'. ויש לתמוה על הרמב"ם ז"ל שפסק בפ"ז מהלכות נדרים (הל' ד ה ו) כרבי אליעזר בן יעקב ופסק נמי למתני' וכבר השיגו הרמב"ן ז"ל בהלכותיו היכי מזכי שטרא לבי תרי: **המודר הנאה מחבירו וכו'.** הך מתני' תנן לה בפירקין דלעיל (דף מג.) ולא נשנית כאן אלא בשביל דבר שנתחדש בה שאם הוכיח סופו על תחלתו הערמה הוי ואסור: **והיה משיא את בנו.** מדיר היה משיא את בנו: **כל מתנה שאינה שאם הקדישה אינה מקודשת אינה מתנה.** כלומר דנהי דמתנה על מנת להחזיר שמה מתנה אע"ג דאם הקדישה אינה מקודשת מתנה[ד] (ב"ב קלז.) דעל מנת שתחזירהו לי הקדישו אינו קדוש דמידי דחזי ליה קאמר ליה שאני התם דמ"מ לשעתה מתנה היא אבל מתנה זו של בית חורון אפי' לשעתה אינה שלא נתכוון להקנותה לו כלל אלא שתקרא על שמו כדי שיהא אביו מותר בה והיינו לישנא דמתני' דקתני כל מתנה שאינה שאם הקדישה אינה מקודשת וכו' ולא קתני כל מתנה שאם הקדישה אינה מקודשת וכו' משום דתנא הכי קאמר כל מתנה שאינה כלום כזו שהיא בהערמה שאם הקדישה אינה מקודשת אינה מתנה והכי איתא בירושלמי [סופ"ה] רבי ירמיה בעי וכי אין אדם נותן מתנה על מנת שלא יקדישנה כיני מתניתא כל מתנה שהיא בהערמה שאינה שאם הקדישה תהא[ה] מקודשת אינה מתנה: **גמ' ומה קקנתן.** שלא יהו אסורין: **מעשה לסתור.** לא לסתור ממש קאמר דהכא שאני דאמר ליה והינן לפניך אלא הכי פריך כיון דמעיקרא תנא שרי היכי מייתי עובדא דאסור דאורחיה דתנא למיתני מעשה לסייועיה למאי דתנא בריש: **ואם הוכיח סופו על תחלתו.** שהוכיח סוף דבריו על תחלתן שאינן אלא הערמה וכגון מתנת בית חורון דאסיק למילתיה ואמר והינן לפניך אבל כל שלא אמר בפירוש אע"פ שהענין מוכיח בעצמו דלא יהיב ליה אלא כי היכי דליתהני מודר אפ"ה הויא מתנה: **לא שנו אלא דאמר ליה [ו]והינן לפניך.** דהוי תנאי גמור אבל א"ל ויבא אבא מדעתך הוא דאמר ליה דלאו תנאה הוא ומתנה גמורה היא אלא דאי בעי עביד הכי וכדאמרינן בפיו"ט (ביצה כ.) בההוא דאמר הבו ד' מאה זוזי לפלניא ולנסיב ברתאי דאמר [ז]רבא ד' מאה זוזי שקיל ברתיה אי בעי נסיב אי בעי לא נסיב: **ל"א אמרי לה אמר רבא לא תימא טעמא דא"ל והינן לפניך הוא דאסור אלא אפילו יבא אבא ויאכל אסור מ"ט סעודתו מוכחת עליו.** דהכי דבעלמא ויבא לאו תנאי הוא הכא אמאי משום דאגן סהדי שאין אדם מכין סעודה לנשואי בנו ונותנה לאחר הלכך סעודתו מוכחת עליו דמאי דאמר ויבא אבא אבא לתנאי גמור קאמר. מיהו כתב הרשב"א ז"ל דדוקא כשאמר כן בשעת מתנה אבל לאחר מכן לא כיון דבשעת מתנה לא אמר מידי. אבל הרב רבינו משה בר מיימון ז"ל כתב (בפ"ז מהלי נדרים הל' טו) דאפי' לאחר שעה אסור ואינה מתנה: ההוא

ר"ד מ ב ג ד מי' פ"ז מהל' נדרים ה"ג וה"ג סמג לאוין רמב טוש"ע יו"ד סי' רכד:

מז ה ו מי' שם הל' יד [טו טח] סמג שם טוש"ע יו"ד סי' רכא סעיף ט [וטוש"ע מו"מ סי' רמא סעי' ה]:

תוספות

רחבה ומרחץ ובית הכנסת. אתיא כרבנן דאמרי בחלר דאין בריכה: **אסור** ברחבה ובבית הכנסת. יש לדקדק לכאורה מסמע דאתי' כרבנן דאמרי אין בריכה ולא אמר האי בדידיה קמתלק כמו בחלר לרבי אליעזר ובפרק אמרו דבילה (דף לט.) גבי בור דמתניתין דעולי בבל קבעי למימר דמתני' דהכא אית ליה בריכה ולכך מותר בבור משום דהאי בדידיה קמתלק והאי בדידיה קמתלק ואם כן אמאי אסור בבית הכנסת ובדברים של אותה העיר ויש לחלק [ובמתלא] מים מן הבור בהא סבר תנא דיש בריכה בהא שהוא מסתלק ממלקן מחבירו אבל בהשתמש אי להכנס בדבר שחבירו שותף והאי לית לה בריכה וה"ה דהוי מצי למימר דשניהן מותרין למלאות מבור שבעיר בפרק הדר (עירובין מה.) עיד נראה להר"ר שמואל מאיר"א ז"ל דקוניא דהתם סברה דסברא דריש פירקין דרבנן סברי שפיר דיש בריכה ולא אתרו אלא (בבריכה) משום קנאה ודווקא בדברים של אותה העיר אבל בדברים של עולי בבל לא רלו לקנות לפי שהוא לכל העולם: **והתיבה.** אלון שנתנו בו ס"ת: **והספרים.** היו רגילין לקנות ספרים משל צבור ללמוד בהם בני העיר: **והכותב חלקו לנשיא.** מפרש בגמרא דה"ק כיצד מקנתם יכתבו חלקם לנשיא והא דלעיל גבי אחר לא קאמר הך תקנתא דאחר שהיא מיוחדת ממש אין תקנה לתת אותה לנשיא אבל הכא דמעיקרא נמי אין כל הדברים הללו מיוחדים להם לא יפסידו אם יכתבו חלקם לנשיא שגם אחר כך יכולין ליכך וליכנות שהנשיא לא יקפיד עליהן כיון שגם לו אינה מיוחדת שהרי היא לכל בני העיר ולנשיא לאו דווקא ה"ה אם לאחד מבני העיר אלא לרווחא דמילתא נקט דלמוכח לקמן לא דבני חכמים אלא בהווה והעשה לפי שחולקים כבוד לנשיא ס"ל כיון שאנו מתחילים לעשות תקנה בחלק זה יש לנו לעשות התקנה הטובה שטבל ואם נתקן שיתנהו לאחד מבני העיר שגם הוא יביר אחד מחבירו הנאה אבל הנשיא אינו רגיל להדיר ולהקפיד על יפרמא: **אין צריך לקנות.** דאליס כמו ולכך מיקנו שיכתב לנשיא דאין צריך לקנות שאם יתקנו לכתוב לאחר פעמים יסכמו לזכות ואתי לידי תקלה: **שכבר כתבו אביהם.** כלומר זכותם כתבו

הגהות הב"ח

(א) במשנה ואחד כותב להדיוט שהכותב לנשיא אין צריך כל"ל ותיבות מה בין כותב לנשיא לכותב להדיוט נמחק: (ב) שם במשנה שהיא אביו מודר הימנו וכו' ופעודה נתונים לך במתנה ואינן לפניך אלא וכו' אמר לו אם שלי וכו' ת"ל לא נתתי את שלי וכו' אמר לו לא נתת לי את שלך: (ג) שם אלוי בראשו (אמרו חכמים וכו' אינה מתנה) תפ"מ וכ"ב ס"א ובשבא הדבר לפני חכמים אמרו כל מתנה שאינה שאם הקדישה אינה מקודשת אינה מתנה: (ד) גמ' דאמר ליה ואינן לפניך וכו' שיבא אבא וכו' אבל א"ל וכו' שיבא אבא וכו' מדעתך וכו' דא"ל ואינן לפניך הוא דאסור: (ה) רש"י ד"ה והכותב שבאמצע הדרך כדמפרש: (ו) ר"ה לא שנו וכו' דאמר ליה ואינן לפניך אלא וכו' דמשמע דהכי אמר ליה ואינן נתונין וכו' והם נתונים לך ואם בדעתך שיבא אבא הוי קורא לו ע"א אמר וכו' אילוק בין ואינן לפניך בין וכו' כמאן דאמר ואינן לפניך:

מוסף רש"י

והיה משיא את בנו. והיה תפן לזמן את אביו לסעודתו (רשב"ם ב"ב קלד.). **ויהא עון תלוי בראשו.** שעל ידי שאני מקבל מתנה שלך מוטלין ונהנה זה משל זה וקנבריטו אלא יחל (שם). **כל מתנה שאינה שאם הקדישה תהא מוקדשת.** כלומר כל מתנה שאין דין זה נוהג בה שהרי מוקדשת אם הקדישה, אינה מתנה, דומיא דגולה דעתו שעל מנת כן נתנה לו שלא יקדישנה (שם). **סעודתו מוכחת עליו.** דנשיל שיאכל אביו הוא עשה ולא נתכוין לתת לו מתנה גמורה (שם).

פירוש הרא"ש

והבאר שבאמצע הדרך. שבין גבל לאלון ישראל ומצאוהו עולי גולה: **הרחבה והשווקים.** שבעיר: **והתיבה.** שנותנין בה ספרים: **והספרים.** שקנאום בני העיר ללמוד בהם: **והכותב חלקו לנשיא.** כגמרא מפרש: **אלא שהכותב לנשיא אין צריך לזכות.** מפני כבודו של נשיא תקנו שיקנה בלא קנין בדבר זה: **ואין לו מה יאכל.** לעיל (דף מג.) קתני היה מהלך בדרך והכה קא משמע לן דאפילו בעיר אם אין לו מה יאכל מיתר: **כל מתנה.** שלא נגמרה שאם הקדישה אינה מקודשת אינה מתנה: **ומעשה נמי.** בבית חורון דאחד זה ואחד זה צריכין לזכות לא דברו בנשיא אלא בהוה: **אמאי מיתסר.** דמדר כיון שהמדיר כתב חלקו לנשיא: **מעשה לסתור.** מעיקרא תנא דשרי והכי מייתי עובדא דאסור: **ואם הוכיח סופו על תחילתו.** שלא היתה מתנה גמורה אלא: **אבל אמר לו והין לפניך שיבא אבא מדעתו הוא דא"ל.** תלה הדבר בו אם הוא רלונך פייס לאבא שיאכל

עמך כי הכל שלך:

ההוא גברא דהוה ליה ברא דהוה שמיט כיפי דכיתנא. שהיה גוזל מילי פשתן: אמרו ליה ואי הוי בר ברך צורבא מרבנן מאי. מה תהא עליו למה לא יקנה לאומה. ואם תאמר דהא אע"ג דאסריהו עליה הוה קני להו בר בריה דהא כתניתן (לעיל ד') דמאן דאסר נכסיה אבריה אע"ג דאינו רשאי ליהנות מהן אפ' הכי גוף הנכסים דידיה הוי דמכל מקום תנן[ב] נותן לבניו או לאחיו וכיון שכן בר בריה הוה ירית להו אי הוי צורבא מרבנן או ע"ה ומתיים נמי אי בעי למתיהנו לבריה מני עדיף כדתנן נותן לבניו או לאחיו וכדפירשנו לעיל (ד' מז.) י"ל דהך עובדא הכי הוי דלההוא גברא הוו ליה תרין בני חד דמעלי ואידך דהוי שמיט כיפי דכתנא והכירו בו דהוה בעי למתיהנו לנכסיה לההוא דמעלי ומשום הכי אמרו ליה אי הוי בר ברך צורבא מרבנן למה לא יזכה בנכסים ואהדר להו שפיר קאמריתו ליקני הדין פלגא ואי הוה בריה צורבא מרבנן ליקניה בריה לההוא פלגא ואי לא ליהוו כולהו להך ברא דמעלי: **אמרי פומבדיתאי קני על מנת להקנות הוא ולא קני.** דאע"ג דמתנה על מנת להחזיר שמה מתנה התם שאני דמכל מקום הרי הוא זוכה בה לגשעתו ומשתמש ממנה אבל הכא דלא אקני ליה לבריה כי היכי דליזכי בהו כלל אלא כי היכי דליקנינהו לבריה כי הוי צורבא מרבנן לא קנה והך ברא דמעלי קני כולהו נכסי דהא כל היכא דהאי לא קני לאידך אקנינהו: **ורב נחמן אמר קני על מנת להקנות קנה.** אע"פ שלא נתן לזה כלל אלא כדי שיקנה לפלוני: **דהא סודרא קני על מנת להקנות הוא.** דכי יהיב קונה סודריה למקנה אינו מזכהו בו לשום דבר אלא שיהא לו בו קנין בכדי שיקנה לו קרקע שלו ואפ' הכי תשגיחו ליה קנין שעל ידו קנה לוקח את השדה. אלמא קנין כי האי קנה: **אמר ליה רב אשי מאן לימא לן דסודרא אי פתים ליה לא מתפים.** כלומר מנא לך דאי בעי מקנה לעכויה לגמרי לא מצי עביד: **ועוד סודרא קני על מנת להקנות הוא שאם הוא.** כלומר לכשתמצא לומר דסודרא קני על מנת להקנות הוא מיהו איכא בינה חדא למעליותא דהוי קני על מנת להקנות מן השתא מקמי דמהדר סודרא מקנה לקונה דשתם קנין מעכשיו הוא אבל הכא הלין נכסי לאימת קני ליה הוי בריה דאבוה דמתנה דמתמת כיון שלא הקנהו אלא להקנותם לבנו ולאי לא היה דעתו שיקנם עד אותה שעה דמאי לעביד בהו בנתיים: **והוא שעתא דהר סודרא למריה.** כלומר כלתה לה אותה הקנאה בין שהקנהו בקנין בין שהקנהו בחזקה. ורב נחמן דאמר קני על מנת להקנות קנה נהי דמודה במקנה לאחר שלשים יום דלא קנה דאיהו גופיה אמר בפרק המשא שנפלו לה נכסים (כתובות פב.) דהשומר לחבירו משון פרה זו ולא תקנה עד לאחר שלשים יום דלא קנה בעומדת באגם הוה ס"ד דרב נחמן דהכא כיון דלא אמר בהדיא דלא ליקני עד דהוי צורבא מרבנן ואמר סתמא כמאן דאמר מעכשיו ולכי הוי דמי. ורב אשי דמי ליה דכיון שלא רצה להקנות אלא כי היכי דלקנייה לבר בריה מסתמא לא נתכוין שיקנה עד אותה שעה והיינו שעתא כלתה לה קנייתו. ומיהו כי אמרי' הכי דוקא בקנין [ב]ומשיכה וחזקה שאינן מתקיימין אבל בקנין שטר שהשטר קיים ועומד לכי הוי בר בריה צורבא מרבנן קני דהא המקדש את האשה בשטר ואמר לה הרי את מקודשת לי לאחר ל' יום מקודשת אם לא נאבד השטר ולא נתקרע וכן לענין הגט וכדאיתא התם. הרשב"ם ז"ל. ולי נראה דהכא אפי' בשטר לא מהני דהאי גברא מצוה מחמת מיתה הוא ואי בשעתיה לא קני לאחר מיתה נמי לא קני דאין שטר לאחר מיתה [כתובות נה:] [ג]והיכי דקא פליג רב אשי סתמא: **אמר ליה רבא לרב נחמן והא מתנה בית חורין דקני ע"מ להקנות הוא ולא קני.** דאי קני ליהוי מודר מותר בו דהא אפסקיה אחר: **זמנין א"ל משום דסעודתו מוכיח עליו.** שאין אדם עשוי ליתן לאחר סעודה שהכין לגשואי בנו הילכך לא הוי אלא הערמה ואסור כך פי' רבותי. וקשה לי נהי דמוכחת עליו הא בהדיא אמר דלא יהיב מידי לבריה אלא לאקנויי לבר בריה ואפ"ה אקשינן דאם אינתנת בית חורין הוה למאי דאמר אע"ג דאמר ליה והיכן לפנין דמ"מ כיון דקני הא אפסקיה אחר וכיון שכן מאי שני ליה סעודתו מוכחת עליו וכי מוכחת יותר ממאי דאמר בהדיא והיכן לפנין. וי"ל דה"ק סעודתו מוכחת עליו דבעי מדיר ליתהני אבוה מסעודה דעביד איהו לבריה דהכי הוא אורחא דמילתא דלאיתהנויי אבוה מסעודה דאינים אחרינא מאי נפקא ליה מינה הלכך סעודתו מוכחת עליו דאבוה מדידיה מתהני אבל הכא אדרבה ניחא ליה להאי גברא דליתהני בר מאבוה שכך סדר נחלות ולא שתקפון נחלה ממנו לבן בנו: **וזמנין א"ל ר' אליעזר היא דאמר אפי' ויתור אסור במודר הנאה.** לאו דשייך הכא דין ויתור אלא דלדמיון בעלמא נקטיה דכי היכי דמתמיר ר' אליעזר נדרים טפי מדדיני ממונות דאילו בדיני ממונות דריסת הרגל דגריא ולית בה משום גזל ואילו מודר הנאה מחבירו אסור ליכנס בחצרו ה"נ נהי דקני ע"מ להקנות לענין דינא קני משום חומרא דנדרים אמרינן דלא קני: **מאי לאו לאתויי הא מילתא דכיפי.** דאפ' לענין דינא קני ע"מ להקנות לא קנה: **לא לאתויי לישנא בארא דשמעתיה דרבא.** דאמר דאפ' יצא אבא ואיכל אסור משום דסעודתו מוכחת עליו: ולענין

ההוא גברא דהוה ליה ברא דהוה שמיט כיפי דכיתנא אסרינהו לנכסיה עליה אמרו ליה ואי הואי בר ברך צורבא מרבנן מאי אמר להון (ו) ליקני הדין ואי הואי בר ברי צורבא מרבנן לקנייה מאי אמרי פומבדיתאי קני על מנת להקנות הוא וכל קני על מנת להקנות לא קני ^אורב נחמן אמר קני דהא סודרא קני על מנת להקנות הוא אמר רב אשי ומאן לימא לן דסודרא אי תפים ליה לא מיתפים ^ועוד סודרא קני על מנת להקנות וקני מן השתא הלין ניכסין דהדין לאימתי קני לכי הוי בר בריה צורבא מרבנן לכי הוה הדר סודרא למריה אמר ליה רבא לרב נחמן והא מתנת בית חורון דקני על מנת להקנות הוא ולא קא קני ^זימנין אמר ליה משום דסעודתו מוכחת עליו וזימנין אמר ליה ר' אליעזר היא דאמר [ט]אפילו ויתור אסור במודר הנאה תנן אמרו חכמים כל מתנה שאינה שאם הקדישה תהא מקודשת אינה מתנה כל לאיתויי מאי לאו לאתויי הא מילתא [י]דשדיא [כ] בכיפי לא לאתויי לישנא בתראה דשמעתיה דרבא:

הדרן עלך השותפין

עליו דודאי לא יהיב ליה אלא משום סעודה ואסור (ו) הואיל ומחזי דמיתהני מיניה הכא נמי כיון דקא בעי דיאכל אבא לא קנה אידך משום דקא מתהני אבוי מיניה ואהני אסור: **לאו לאתויי הא מילתא דשדיא בכפילה.** כלומר האי מעשה שמוטל בתנאי כפול לכפול לדיבוריה דאמר (ח) ליקני הדין ואי הוי בר בריה צורבא מרבנן ליקנייה לבריה דודאי לא קנה. ואית דגרסי מאי לאו לאתויי הא מילתא דשמיט בכיפי מילתא דנית חורון דדמיא לאותו מעשה דכיפי דכתנא: **לא לאיתויי לישנא בארא דשמעתיה דרבא.** דאמר לענין[ג] אפי' א"ל והן לפנין שיבא אבא ויאכל דאסור אבל היכא דא"ל ליקני הדין דאי (ט) הוי בר בריה צורבא מרבנן לקנייה קני על מנת להקנות הוא:

הדרן עלך השותפין

כיפי דכיתנא. שהיה גוזל מילי פשתן. ואית דאמרי שהיה משמט עצמו מלגמוד תורה והיה עוסק באילי פשתן: **ואי הוה בר ברך צורבא מרבנן מאי.** כלומר מה יהיה ומי יורש נכסיו: **ליקני הדין דאי הוי בר בריה צורבא מרבנן וכו'.** משום דאמרי לא הוי בר בריה בעולם והוה ליה מוכה לעובר והמוכה לעובר לא קנה: **קני על מנת להקנות הוא.** דבדבר בנכסי אביו לא צריך קנין הלכך מקני ליה לבריה אדעתא לאקנויי לבר בריה היא (ג): **וכל דקני על מנת להקנות.** לא הוי קנין: **דהא סודרא קני על מנת להקנות הוא.** דהא לא (ד) מקני נותן למקנה כליו של קונה והא מקני ליה לדידיה דקא מקני ליה לההוא חפץ לקונה הכא נמי כי אמר על מנת להקנות קני: **אי תפים ליה לא מתפים.** בתמיה. דאי בעי מקנה למיסקל בכנפא דסודרא (ה) ולמיקנייה למיסקליה לדידיה ליכא מאן דאמר ליה: **ועוד סודרא.** לא דמי להאיש כלל דאילו גבי סודרא כי תפים ליה משמע דהכי אמר ליה קני השתא (ו) בשעת קנין על מנת להקנות וקני השתא הסודר ומקני ליה בשעת קנין החפץ אבל קני נכסי דהדין לאימת קא קני להו לכי הוי בר בריה צורבא מרבנן הלכך השתא נמי לא קני ואסור לקנות להן וזן בנו נמי לא קנה ואי בעי אביו יהיב ליה לנכסיה ולכל מאן דבעי: **והא מתנה בית חורון דקני על מנת להקנות הוא ולא קני זימנין אמר ליה וכו'.** דהתם היינו טעמא דלא קני דסעודתו מוכחת עליו דודאי לא יהיב ליה אלא משום סעודה ואסור (ו) הואיל ומחזי דמיתהני מיניה הכא נמי כיון דקא בעי דיאכל אבא לא קנה אידך משום דקא מתהני אבוי מיניה ואהני אסור: **לאו לאתויי הא מילתא דשדיא בכפילה.** כלומר האי מעשה שמוטל בתנאי כפול לכפול לדיבוריה דאמר (ח) ליקני הדין ואי הוי בר בריה צורבא מרבנן ליקנייה לבריה דודאי לא קנה. ואית דגרסי מאי לאו לאתויי הא מילתא דשמיט בכיפי מילתא דנית חורון דדמיא לאותו מעשה דכיפי דכתנא: **לא לאיתויי לישנא בארא דשמעתיה דרבא.** דאמר לענין[ג] אפי' א"ל והן לפנין שיבא אבא ויאכל דאסור אבל היכא דא"ל ליקני הדין דאי (ט) הוי בר בריה צורבא מרבנן לקנייה קני על מנת להקנות הוא:

הדרן עלך השותפין

(א) [ופרש"י והרא"ש ז"ל דשדיא בכפילה לא לאתויי וכו'], (ג) [ע"ש], (ד) [דף מז. ד"ה והיו], (ה) [ב"ק קט.], (ו) ז"ל משמיה, (ז) ז"ל והיינו, (ח) ז"ל הכא יש,

(א) גמ' אמר לחון לא ליקני הדין. נ"ב כך הוא הגירסא לאלי דנכס בסיפא דשדיא בכפילא יש נוסיס כאן א"ל ליקני הדין דאי הוא' וכו' ובסיפא גרסינן דשמיט בכיפי עיין בפירוש: (ב) שם הא מילתא (דשמיט בכיפי) תא"מ וכ"ל ס"ל דשדיא בכפילא: (ג) רש"י ד"ה קני על מנת וכו' לבר בריה וכל קני על מנת כנ"ל יהב"ש: (ד) ד"ה דהא סודרא וכו' דהא לא אקני נותן למקנה כליו של קונה אלא דמקני ליה לדידיה כי היכא דליהוי קא מקני ליה לחון חפץ: (ה) ד"ה אי תפים וכו' בכנפא דסודרא למיקנייה לדידיה: (ו) ד"ה ועוד סודרא וכו' דהכי אמר ליה קני השתא הסודר וכו' ומקני ליה בשעת קנין על מנת להקנות השתא החפץ ומקני ליה בשעת קנין הסודר אה החפץ אבל קני ניכסי יכי' צורבא מרבנן לכי הוי הדרא סודרא למריה הלכך השתא נמי: (ז) ד"ה והא וכו' ואסור הס"ד ואח"כ מ"ס אפילו ויתור אסור הואיל ומיהו וכו' לא קנה אידך משום דמיחזי דקא מתהני: (ח) ד"ה ליקני לאתויי וכו' דאמר לא ליקני: (ט) ד"ה לא לאתויי לישנא וכו' דאי הוי בר בריה:

גליון הש"ס

גמ' דיכנין א"ל וכו'. כעין זה שבת דף ז' ע"ב:

פירוש הרא"ש

דהוה שמיט כיפי דכיתנא. גיזל מכשיטי נשים שאמן כיפי הם של פשתן כדאמרינן בשבת (דף מז:) כיפה של עמר: **אסריהו עליה.** נתיו ונמותו והעביר נחלתו מבניו ונתנה לאחיו: **ואי הוי בר ברך צורבא מרבנן מאי.** לא ירש חלק האבוי לאביו: **אמר להון** לבני הדין בו'. ע"מ שיקנה לבנו אי הוי צורבא מרבנן: **כל קני על מנת להקנות לא קני.** דכיון דהוא אינו קונה לעצמו לא חשיב להקנות לאחר זמן כיון דאינו זוכה לו עתה בקנין זה: **דהא סודרא קני על מנת להקנות הוא.** שהקונה מקנה סודרו למקנה שיתן לו חפץ אחר אבוי הסודר והוא אינו קונה הסודר אלא מחזירהו לקונה ומקנה לו החפץ והיינו דאר בעי לא תפים ליה. אלא ודאי מנהגא בעלמא הוא מה שנהגו להחזיר הסודר ואי בעי תפים ליה דקני ליה לגמרי אבל הכא שהכן לא קנה כלום לא מצי לקנויי לבר בריה:

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר לחון לא ליקני הדין. נ"ב כך הוא הגירסא לאלי דנכס בסיפא דשדיא בכפילא יש נוסיס כאן א"ל ליקני הדין דאי הוא' וכו' ובסיפא גרסינן דשמיט בכיפי עיין בפירוש: (ב) שם הא מילתא (דשמיט בכיפי) תא"מ וכ"ל ס"ל דשדיא בכפילא: (ג) רש"י ד"ה קני על מנת וכו' לבר בריה וכל קני על מנת כנ"ל יהב"ש: (ד) ד"ה דהא סודרא וכו' דהא לא אקני נותן למקנה כליו של קונה אלא דמקני ליה לדידיה כי היכא דליהוי קא מקני ליה לחון חפץ: (ה) ד"ה אי תפים וכו' בכנפא דסודרא למיקנייה לדידיה: (ו) ד"ה ועוד סודרא וכו' דהכי אמר ליה קני השתא הסודר ומקני ליה בשעת קנין על מנת להקנות השתא החפץ ומקני ליה בשעת קנין הסודר אה החפץ אבל קני ניכסי יכי' צורבא מרבנן לכי הוי הדרא סודרא למריה הלכך השתא נמי: (ז) ד"ה והא וכו' ואסור הס"ד ואח"כ מ"ס אפילו ויתור אסור הואיל ומיהו וכו' לא קנה אידך משום דמיחזי דקא מתהני: (ח) ד"ה ליקני לאתויי וכו' דאמר לא ליקני: (ט) ד"ה לא לאתויי לישנא וכו' דאי הוי בר בריה:

מוסף רש"י

צורבא מרבנן. תלמיד חכם (עי' שבת קיט.) אי: נאמר מריף כמו ביעי דלרינן בגמ' כיפה (ז.) תלמיד חכם זקן לא קרי לורבא מרבנן אלא ההוא מרבנן קרי ליה (תענית ד.). **אפילו ויתור אסור** במודר הנאה. דבר שהיה מוותר לכל אדם ואינו מקפיד עליו (מגילה ח.) ויתור הוא כגון שלקח מדה של תפוחים בפרוטה ונאחר שמדד לו המדה מוסיף לו שתים או שלשה, וחזו דרך של תווינין להוסיף על המדות משלהן, הואיל ובלא תנאי נותן לו לא מיחזי כמקח אלא כמתנה, ואליבא דרבי אליעזר אסור המודר באותו הוויתור של מדידת פירות (לעיל לב.) ומיהו לרבנן שרי דמ"מ בשביל המקח הוא מוסיף לזה על החשבון הקלוב לפרוטה, שאילו לא היה לוקח ממנו בדמים לא היה נותן לו חנוני לנעה"כ לגוים (רשב"ם ב"ב נ:).

הדרן עלך השותפין

תוספות

דהוה שמיט כיפי דכיתנא. אילי פשתן היה שמיט ומקלקל אותם: **אסרינהו לנכסיה.** שהיו שלא יהנה מנכסיו בחייו ובמותו: **אמרו לו.** לאביו למה אסרת בנך אחר מותך: **אמר ליה ליקני הדין דאי הוה בר' צורבא מרבנן ליקני.** כלומר יקנה נכסי' הללו שאם יהיה בנו צורבא מרבנן יקנה אותם לו: **קנה** על מנת **להקנות הוא.** שהבן קונה לעצמו כדי להקנות לבנו ולא הוי כשאר זוכים בשביל מבריהם ומועיל לכל עיקר הזכייה אינה בשביל עצמו כי אם בשביל חבירו המקבל המתנה אבל הכא אמר ליה קנה כדי שתקנה לבנך כשיהיה צורבא מרבנן וגם לעצמו לא נגמרה המתנה ולא טרח לה במתנה על מנת להחזיר דמסיק בקידושין (דף ו:) המקנה בה קרקע לנותן להתם נגמר המכירה כשאמר ליה הריני נותן לך דבר זה על מנת להחזיר ובכפף זה מקנה לי שדי אבל הכא מפרש בהדיא שאינו מקנה לו אלא ע"מ להקנות: **ורב נחמן אמר קני.** (והכא קני) ואע"ג דהשתא אין הבן בעולם ולא מחלק בין בא לעולם ובין לא בא לעולם ובין שמקנה לבן עצמו כדי להקנות לבנו: **דהא סודרא.** שקונין בו חליפין: **קנה על מנת להקנות הוא.** כלומר ורגילות הוא שהוא מחזיר לו הסודר ווידע הוא שלא יתקיים בידו וקני ליה שהרי יודע שמקנה הוא לו ע"י הקנין המפך שלו וכמו כן [הכא על מנת] להקנות הוא אע"פ שלא תתקיים מתנה בידו קנה שפיר ויקנה אותה לבן: **ומאן לימא** לן דהך סודרא **אי תפים ליה לא מתפים.** כלומר מאן לימא לן דאי בעי לא פסיק ליה דילמא ודאי אי בעי פסיק ליה ומתנה מעליא היא (אבל) [ועוד] קני ע"מ להקנות ליכא לסודרא דבסודרא קני על מנת להקנות שהשתא הוא דבשעה שמקנה לו הסודר אחר לו בחליפין מיד ה"נ שמעינן מינה אם אחר להקנות אינמת קני לבי הוי צורבא מרבנן בבר הדרא סודרא למריה. ולאו דווקא סודרא ונראה דרב אשי סבירא ליה כשומבדיתאי דקני ע"מ להקנות לשון גרוע הוא ולא נמר להקנות לשון גרוע הוא ולא נמר להקנות לו כלל ולא נגמרה המתנה כלל ולא דמי לסודר שנתנו בידו להיות קונה בו מיד אבל מ) כשם מרתי לריעותא שאין המתנה נגמרה לו וגם אחר זמן לאו אייה הוא ומטעם זה נראה לאפי' אם נתן לו שטר ואמר לו קנה בשטר זה ע"מ שתקנה בו לבנו והשטר קיים בימי הבן לאו אייה הוא בשבלא דשומבדיתאי ואפי' דקאמר הדרא סודרא למריה לאו דוקא אלא כלומר קנין שאינו גמור אינו מועיל להקנות בו לאחר זמן ולא דמי לסודר שקונה בו מיד. ובלא שמעתין אורי' שאין אדם יכול להקנות חפץ לאחיו שלשים יום דהשתא שעתא דאל הקנין הדרא סודרא למריה כי הסיא דנתקרע או שאבד לאמן דאמר לבשתתן וכן משון פרה זו ולא תהא קנייה לך אלא לאחר שלשים יום דאם אינה עומדת באגם לא קנה דנתבטלה המשיכה ומיהו אם הקנה לו מעכשיו ע"מ שתקנה לאחר לי ודאי נגמרה המתנה מיד קודם החזרת הסודר: **וזמרי מתנת בית חורין דקני ע"מ להקנות ולא קני.** דמקני לו המלר דהסעודה להקנות לאחיו דלא קנה דאי קנה מ"כ קנאה המקבל וכשיתר מקנה לה לאחיו וא"כ אמאי אינו שלא היה רוצה שיקנה כלל כ"ל בשביל שיקעוד אחיו וא"כ אין דעתו להקנות כלל למקבל כ"ל לאחיו וכי נמי קנה ע"מ להקנות קני בעלמא משום דמקנה שפיר למקבל אך המקבל יקנה אותה לאחר אבל הכא אין דעתו להקנות כלל למקבל כ"ל לאחיו וכי נמי קנה ע"מ להקנות קני דלא קני לא לאתויי: **לאיתויי מאי לאו לאיתויי הא מילתא דשמיט כיפי.** כלומר ע"מ להקנות ואור"ת גירסא דשדייה בכפילא פירוש לשון המושלך בכפילות שכפל דבריו וחזר ואמר אי הוה בר בריה צורבא מרבנן ליקני ע"מ להקנות: **לאיתויי לישנא בתרא דרבא.** אי אמר והם לפנין אסור: